

~~č. 601~~

~~č. 101~~
350

Litice nad Orlicí
Litice nad Orlicí.

MONOGRAFICKÁ STAT.

NAPSAL

JAN K. BREZINA,

učitel.

1899.

V ŽAMBERKU.

NAKLADEM VLASTNÍM.

TISKEM J. J. VETTERLA.

Svému

milému svaku,

panu

Josefu Beranovi,

řídícímu učiteli v Pěčině,

L. 250.

Stavímli do řady půvabných, vznešenými krásami přírodními bohatých míst milé a krásné vlasti České idyllické zákoutí Litické, činím tak z piety ku posvátné mohyle bývalé slávy a velikosti české, činím tak z úcty ku všem příznivcům a návštěvovatelům Litic, činím tak z lásky k bývalému místu svého působení.

Litice jsou krásné!

Vabí, tulí k sobě údolí Litické srdce upřímné, mysl vnímavou, která do duše přenáší obrazy slavné minulosti, před očima majíc svědka a pamětníka nejlepšího.

Ať přicházíme vysokým lesem od Potštýna neb z východní strany od Záchlumí, vždy překvapí nás utěšený rozhled na krajinu. Divoká dřívě „vysoká“ Orlice od Žamberka přichází do úzké horské úžlabiny posledních výběžků hor Orlických a nabývá od skály „dědka“ velikého spádu. Sešumotem převalí se přes omšené balvany a jde dál, miji je jako veliká idea trpaslíky v cestu se jí stavící.

Jdeme dále po úpatí 635 m vysokého hřebtu

ze zvláštní k němu lásky

dílko toto

připisují.

horského Chlumu; mineme jeho stráně: nad vejlovkou, mordýřský důl, černý les, královskou splž, nad olšičkami, zděnou cestu, nad zahradou“, otočíme se kol „Sokolovského“ a před očima svými spatříme na vysoké stráni cíl své cesty. Po levém břehu provází Orlici „Kletná“ (580 m), která k jihu se otáčeje vypouští z ohybu svého na obě strany prudký, po svazích i temenu neschůdný „hřebínek“, který sklesnuv na 420 m najednou se vztyčuje na 470 m vysokou ostrožnu horskou.

A na temenu ostrožny této stojí zbytky starodávného hradu Litického, který kolkolem vysokými stráněmi do kruhu obejmut odpočívá na rumech slávy své jako vzácná reliquie ve schránce ozdobné. A k této památce bohatýrského ducha českého nesla se mysl moje při šepisování dílka tohoto, by širšímu obecnstvu do rukou přišly dějiny Litic a tím větší sympatie v kruzích vlasteneckých si dobyly.

Zde jest mi vzpoménouti monumentálního díla slovut. p. prof. Aug. Sedláčka „Hrady a zámky“.

Dílo to, které jest výsledkem téměř třicetileté a stále trvající pilné a neunavné práce, které osvitilo mnohou památku naši světlem jak pravdy historické tak i zápallem vlasteneckým, které ukázalo cestu a stalo se zdrojem monografickým

statím, dílo to stalo se razitelem pravdy, lásky a sebedůvěry našeho národa.— Dílo to jest a bude útěchou ve svízelných národních, jest a bude pobídkou k práci, jež se ponese k buzení lásky v lidu pro památky síly a slávy české a tím pro lepší budoucích!— My dílu tomu pro vypsání minulosti, pro podporu v přítomnosti i v budoucnosti musíme jen žehnat!

Na místě tom stůj vděčný dík všem, kteří mi radou a vzácnou ochotností ku sepsání a vydání spisku toho laskavě pomoci byli.

V Záchlumí, dne 1. ledna 1899.

J. K. B.

V. Sedláček
prof. p. Aug. Sedláček
27/1

Dějiny

hradu a panství.

Nejvýchodnější cíp Čech patřil župě neznámého jména a držitelé její byli **Slavníkovci** do r. 996. Po vyhubení rodu toho přišla župa do rukou **Vršovců** a byla do r. 1108, kdy stejný osud stihl je jako Slavníkovce.

Po Vršovcích dostala se **Hrabišicům** a po Všeborovi Hrabišici dědili ji **páni ze Švabencie** a od nich výměnou neb prodejem dostala se **Otakarovi II.** Otakar dal v krajině té lesy mýtití a na příhodných místech osady a hrady zakládal. Na osazení míst takových povolával osadníky německé. Z doby Otakarovy pochází založení as Žamberka, Kunvaldu, Německé Rybné a j.

V 13. století byl v západních Čechách valně rozšířený rod Drslavců, který v krajině té velikým zbožím vládl. Prvý Drslavec připomíná se r. 1114, jehož syn Oldřich založil na Plzeňsku hrad Litice. Syn Oldřichův, Póta, usadil se v Křimicích nade Mží a vystavěl zde hrad Potenštejn. Synové Póty z Potenštejna: Protiva (Procek) a Póta vytáhli s jinými ještě Drslavci a usadili se v poříčí divoké Orlice mezi Hronovici (na Třebechovicích), Kouníci (na Rychnově),

Boskovici (na Brandýse) a někteří také na zboží královském, jež dostali nejspíše náhradou za zboží své Plzeňské, jímž vládli na Radbuze, Uhlavě a Uslavě.

Procek Drslavec vida příhodnost a výbornou polohu vrchu, založil na něm hrad a pojmenoval dle hradu oteckého „Potenstein“. Póta, bratr Prockův, založil na horském ostrohu as jednu hodinu vzdálí proti toku „vysoké“ Orlice druhý hrad a dal mu jméno dle hradu dědova „Litice“. To bylo koncem r. 1300. Můžeme **Drslavce Póta (Pátu)** považovati za zakladatele hradu Litického i dle toho, že již r. 1304, dne 22. září, vyměnil polovici hradu Litického s **králem Václavem** za zboží Borské, v kraji Prachenském ležící.

Litice staly se r. 1304. statkem královským. Leč za známého hospodaření krále Jana Lucemburského dostaly se zápisem panu **Jindřichovi mlad. z Lipé**, který je dal r. 1316, d. 17. dubna za rukojmě na vybavení otce svého z vězení.

V držení tohoto českého velmože byly Litice as do té doby, kdy **kralovič Karel** navrátil se r. 1333. z Itálie do Čech a zde ani jednoho svobodného hradu neshledav, pomocí zemskou a s velikými náklady některé hrady vyplatil. Mezi nimi byly též Litice.

V té době byl nepokojným a nebezpečným sousedem Litickým pan **Mikuláš z Potšteina**

na jehož potrestání přitáhl **Karel IV.** r. 1339. k Potšteinu, hrad dobyl a všechny statky **Mikuláše** ku koruně přivtělil. Při dobytí hradu **Mikuláš z Potšteina** zahynul.

Litice dlouho při koruně královské nezůstaly. Snad výměnou za hrad **Lichtemburk** staly se s **Chocní** majetkem **panů z Lichtemburka**.

Roku 1361. byl pánem na Liticích **Jan z Lichtemburka**, který toho roku 25. ledna nového faráře do kostela **Žamberského** dodával. Týž **Jan** jsa ještě držitelem **Litic**, prodal je r. 1365. dne 26. dubna **Jindřichovi z Lipé**, jak latinská listina v c. k. dvorním archivu se nalézající doznává. * Zní:

✕ „My **Jan z Lichtemburka** a synovec jeho **Jan z Lichtemburka** vyznáváme, že jsme urozenému muži **Jindřichu z Lipého**, posledně maršálkovi království Českého, prodali zboží svá a sice hrad **Litice** s lesy okolními, **Žamberka** městečka půl s právem patronátním, ves **Kamenici**, ves **Helvíkovice**, ves **Záchlumí**, půl vsi **Sopotnice** s plným právem patronátním, půl vsi **Brné** s jedním člověkem poplatným, **Vaňkem** rybářem v **Záměli**, smlýnem pod hradem. s lesy **Myfek** ** **Suchá**, **Opočen**, **Mníšek**, **Kletná**. Očistiti od závad slibují **Čeňek z Potšteina** a **Ježek ze Skuhrova**. Ležení na **Věším** městě **Pražském** v sobotu po velikonoci 1365.“

* Sdělení slov. p. prof. **Sedláčka A.** ** Snad **Lysěk**.

V rukou pana Jindřicha z Lipého nebyly dlouho, neb vyskytuje se již šest roků na to **Boček z Kunštátu a z Poděbrad** jako patron kostela Sopotnického (1371) a tudíž jako pán vsi této k hradu Litickému patřící.)

V rodě Kunštátském udržely se do r. 1492. Dobu tu považujeme za nejslavnější, za dobu nejskvělejšího vývoje života a slávy Litic. Bohatýrský a v pravdě vlastenecký duch pánů z Kunštátu a z Poděbrad staral se svědomitě o druhou kolébku svou.

Karel IV. panu Bočkovi z Kunštátu dal korunní panství Poděbrady v léno, a od té doby počal se pan Boček psáti „z Poděbrad.“ Koupil Litice, propustil dle listiny archivu Olešnického z manství Haňka z Křižánek.

„Haněk z Křižánek sebe, dědice své a nástupce s půldruhým lánem polí a jednotlivým příslušenstvím v Křižánkách k hradu Litickému jsem zapsal a zapisuji, slibuji, že na koni za tři kopy pražské stoupcím s pancéřem a samostřílem na věky sloužiti budu, kamkoliv by pán hradu nebo purkrabí nařídili; kdyby mi kůň zničen byl, pán koně rovně dobrého povinen bude dáti. Pan Boček slíbil, že k jiným službám potahován býti nesmím. Svědkové: Oldřich purkrabí a Zdeněk bratři z Lipky. Dáno 1376. v den sv. Bartoměje.“

Pan Boček koupil s Pátou z Častolovic

zboží Rychemburské od Jana z Meziříčí. [r. 1387, dne 17. června]. Před rokem 1389. přikoupil Boček ves Kunvald „ležící blíž hradu Litic“ od Ješka Kdulince, měl však proto brzo všelijaké nechuti a kyselosti se židy Pražskými. Neboť po prodání této vsi objevily se všelijaké dluhy, jimiž byl Ješek dotčeným židům zavázán, tak že tito „služebníci koruny královské“ toho dovedli, že bylo zboží Kunvaldské králem osazeno a podrženo až do konečného vyřízení, jež stalo se r. 1389. dne 15. března.

Boček z Kunštátu byl mezi předními pány Českými, kteří utvořili r. 1394. proti Václavovi IV. jednotu, že nedbaje pánův, panoval pomocí různých poctivých mužů ze stavu vladyckého.

Boček z Kunštátu s panem Čeňkem z Wartenberka, nejvyšším purkrabím, a panem Vilémem z Wartenberka podepsán jest na listině ku králi Sigmundovi, kterou podávají svědectví, že arcibiskup pražský Konrád neviní Jana Husa z kacířství, aniž jemu jaké viny dává a zároveň se v listu tom za Husa přimlouvají. Když vzdor klejtu byl Jan Hus sněmem Kostnickým odsouzen a ortel upálení dne 6. července r. 1415. vykonán, byl pan Boček se synem svým mezi prvními pány, kteří na sněmu Pražském 2. září r. 1415. přidalí pečetě ku listině stížné na sbor Kostnický. Zároveň mezi sebou pánové čeští a

moravští se zavázali, že podle zdání a vůle tří zvolených pánův, totiž Čeňka z Wartenberka, Lacka z Kravař, obou nejvyšších královských úředníků v Čechách a na Moravě, potom Bočka z Kunštátu, budou vedlé sebe státi, vespolek si pomáhati a že na všech statcích a panstvích svých svobodné kázání a slyšení slova Božího hájiti budou.

Tak rod Kunštátský stoupal věhlasem i bohatstvím mezi přední rody české a moravské.

Boček po sobě zanechal čtyři syny: Hynka, Viktorina, Bočka a Herolta. Hynek dostal Poděbrady, Viktorin Litice, Boček s Heroltem panství na Moravě.

Pan Viktorin byl vzorným synem Bočkovým a vzorným otcem synu Jiřimu. Záhy přihlul ku straně podobojí, vida v ní stranu hájící čest a právo Českého národa. Roku 1420 pomáhal Pražanům dobývati Vyšehradu a činně účastnil se bitvy proti Sigmundovi pod Vyšehradem. V bitvě té, která byla tak krutá— jak očitý svědek Vavřinec z Březové píše, že nebylo ukrutnějšího boje po celý věk, zvláště se vyznamenal pan Viktorin z Poděbrad to nejen osobní udatností a chrabrostí, ale zvláště rozhledem vůdcovským, jak později nejednou dokázal.

Sigmund byl poražen a zvědév. na útěku svém o valném přispění pana Viktorina, rozká-

zal své uherské posádce, aby statky pana Viktorina pustošila a plenila. Tento nekrálovský rozkaz královský byl s jásotem přijmut, a celý úrodný kraj kolem Poděbrad, Nymburka a Kostomlat v poušť byl obrácen, že i mnohé osady v něm na vždy zmizely.

Viktorin podepsal s jinými pány roku 1420, dne 5. listopadu, manifest k národu Českému, kterým byl Sigmund obžalován před celým národem z neslýchaných ukrutenství na Čechách páchaných a z výroku, že by za to Uherskou zemi dáti chtěl, by v České zemi nebylo Čecha nižádného.

Návodem krále Sigmunda činila knížata Slezská vpády do země České proti Husitům. Tak r. 1421. kolem sv. Havla s množstvím lidu přešedše pomezí České, vesnice a městečka okolo hradu Litic a Žampachu plenili a pálili. Ku knížatům těm přidal se Jan Městecký z Opočna, Půta z Častolovic a Jan Svidnický. Obléhali hrad Litický i Žampašský, avšak žádného zname- nitějšího místa nedobývše, vrátili se zase zpět.

Viktorin byl důvěrným přítelem Žižkovým a ten seznav v něm Čecha horlivého a zastávce práv lidu Českého vroucího, doporučil při posledním promluvení k lidu u Přibyslavi lid ten svým milým a věrným bratřím: Viktorinovi z Poděbrad, Janu Hvězdovi z Vícemilic, řečenému

„Bzinka,“ a Kunšovi z Bělovic.

Dne 1. ledna 1427 zemřel Viktorin v Pardubicích, zanechav sedmiletého synka Jiřího.

Doba **Jiřího z Poděbrad** jest slavnou dobou dějin vlasti a pro historii Litic dobou nejvýznamnější. Za Jiřího z Poděbrad byly Litice jedním z nejpevnějších hradů rodu Kunštátského a za něho na území panství Litického byl položen základ světově slavné jednotě českobratrské.

Matka Jiřího byla Anna z Wartenberka, sestra p. Kateřiny, manželky Oldřicha z Rosenberka, náčelníka strany katolické. Práví se, že Žižka byl Jiřímu kmotrem, což při známém přátelství otce jeho se Žižkou pravdou býti může.

Věhlas otcův a důvěra, jakou otec jeho Viktorin požíval, obrácena byla i na syna. když se vidělo, že s láskou tíhne ku věcem Českým. Jiříkův upřímný a vlastenecký zápal, energie mládí, rozhled vztahující se jen a výhradně na dobro národa, to vše povzneslo Jiřího na první místo ve straně přátel jeho, kteří tvořili stranu podobou a zvaní byli „stranou Poděbradskou.“

Strana ta zmocnila se r. 1448. Prahy a od té doby začal Jiří vládnouti za nezletilosti Ladislava Pohrobka jako skutečný správce zemský. V říjnu roku 1451. jmenoval král Bedřich. poručík Ladislavův, Jiřího správcem království Českého. Ustanovení toto bylo tajeno až do Praž-

ského sněmu, na kterém, „za správce mocného a pravého“ v království Českém zvolen byl (27. dubna 1452.)

Toto sněmovní usnesení nebylo po chuti též některým městům, a mezi nimi byl Tábor. Proti tomu městu vytáhl Jiří s vojskem, Tábor dobyl a kněží tábořských: Mikuláš z Pelhřimova, Václava Korandu a Petra Payena zajal a na hrady rozvézti kázal. Tak byl Mikuláš z Pelhřimova zavezen na Poděbrady, Koranda na Litice. Mistr Payen-Angličan byl zezemě vypovězen a vyvezen.

✂ Václav Koranda, jeden z předních kněží tábořských, narodil se v Plzni, kde též počátkem 15. století farářem byl. Jsa ducha pronikavého a povahy prudké, přilnul brzo k učení Husovu a byl učení toho v Plzni a okolí jedním z nejvášnivějších rozšiřovatelů. Na podnět Korandy na schůzi lidu „na křížkách“ u Benešova (r. 1419. d. 29. září) přicházival lid již ozbrojený. Od té doby provázel Koranda Žižku až do roku 1420, kdy Koranda sebral houf sprostých Táborů a pražskou luzu a dobyl kláštera Zbraslavského. Zde zničeny byly památky umění malířského i sochařského, které sem králové čeští na výzdobu hrobů svých snesli. Od té doby upadl Koranda u Žižky v nemilost a musil se před ním skrývati. Dobrodružnému životu Ko-

randy učinil konec Jiří Poděbradský, když dal ho na hrad Litický odvézti, kde před jeho očima rozvíjela se v prvních pučích jednota českobratrská. Kdy Koranda zemřel, neví se. O přítomnosti Korandy na Liticích napsal slov. spisovatel Al. Jirásek román „Konec a počátek“.

Po náhlé smrti Ladislava Pohrobka zůstal zase Jiří správcem koruny České. (1457). Téhož roku povolil Jiří na přímmluvu Rokycanovu Řehořovi, synu prý sestry jeho, usaditi se s druhými stejně smýšlejícími na panství Litickém, vykázav jim ves Kunvald k bydlení.

Řehoř byl pilným posluchačem kázání a horlení Rokycanova na porušenost mravů a věcí křesťanských a těžce v hloubavé duši své nesl, že Rokycana po smrti krále Ladislava horlení své zmínil, ba v mnohých věcech i opak tvrdil. Stal se s jinými ještě Rokycanovi nepohodlným, proto aby se ho sprostil, vyžádal na Jiřím pro ně ves Kunvald, domnívaje se, že v krajině této málo lidnaté zásady Řehořovy za své vezmou. Avšak Řehoř jsa odkojen učením Petra Chelčického založil na rozšířených zásadách jednoho, jejíž členové „bratří, sestry“ se jmenovali. A tak panství Litické, ves Kunvald, stalo se kolébkou slavné jednoty českobratrské, která ustrojivši se na základech praktického křesťanství a živého lidumilství přes všechna pronásledování došla

světového jména.

R. 1458. d. 2. března zvolen byl pan Jiří za velikého jáсотu všeho lidu králem Českým. Po dvouletém panování dobyl si Jiří nejen v celém národě, ale i za hranicemi úcty a vážnosti.

Mnohých příkoří a nesnázi činil Jiřimu vlastní jeho zet Matyáš, král Uherský. Opatrný Jiří obávaje se násilného vpadnutí Matyášova do Čech, dal některé pohraniční hrady opevniti, by odporovati mohly útokům nepřátelským. Dal opevniti Potštein i Litice. Dle mínění Bienenberga byl tenkrát na Liticích hejtmanem hradním pan Tuněchodský z Poběžovic, jehož znak v kameně tesaný ve zdi hradu zazděn jest.

Obava Jiřímho nebyla bezpodstatná, neb r. 1469 a r. 1470. vtrhl Matyáš do Čech a po způsobu maďarském řádil. Na jednom ze vpádů těch obléhal Litice, na něž dal (?) Jiří převézt z Prahy klenoty královské. Ač toto tvrzení kronikáře Pešiny za úplnou pravdu míti nemůžeme, udržela se v lidu pověst o bitvě, která byla svedena as 1/2 hodiny od Litic za vsí Bohousovou na místě „Kriegwald“ zvaném. Když Matyáš vpadl do Čech, svolala hned královna Johana Jiřím zavedenou hotovost zemskou, s tou přitáhla k Liticům a utkala se bitvou s Matyášem na místě označeném. Vyházené valy a hojnost kostí dosud lze viděti.

Král Jiří Poděbradský zemřel 22. března r. 1471. ve stáří 51 roku. Palacký praví o Jiřím, že „všeobecný šel o něm hlas, že jemu podobného krále dosud v Čechách nebylo a nebude, neb zrodil se z lůna národa, neodcizil se ho nikdy, ale dělal se mu nadevšecky jiné otcem moudrým a starostlivým.

Synové Jiřího rozdělili se smlouvou na Poděbradech d. 9. března 1472 o statky zděděné a ve smlouvě té jedním odstavcem dokázali vážnost svou k Liticům. Co se totiž týkalo zápisů papežských, císařských a královských a jiných slibův, které všem bratřím společně příslušely na svobody, zboží neb dluhy, o tom se tak smluvili, aby ti listové skladeni byli do jedné truhly o čtyřech zámcích, aby každý z bratří od té truhly jeden klíč měl, a ta truhla s těmi listy aby byla chována na hradě Liticích k všem ruce a potřebě, a žádný z bratří aby bez druhého vůle té truhly neodmýkal ani kam z Litic hýbal.

Litice dostal syn Jiřího **Boček** se zbožím k němu příslušným, totiž: Rychenberským, Častolovickým, Černikovským, Jelenským a Týnišťským. pak dostal Veliš s městem, hrad a město Most, Postoloprty a jiné peníze. Boček ještě za živobytí svého postoupil panství Litické s celým příslušenstvím bratru **Jindřichovi staršímu**, který seděním na nich vydal list d. 24. července

1483. na rychtu Kosteleckou. Manželce své Voršile zjistil na panství Litickém věno 46.000 rýnských. Hejtmanem hradním byl ustanoven M. Sudlička z Borovnice, který do r. 1491. se připomíná.

Tento Matěj Sudlička z Borovnice povoláním knížete Jindřicha prodal zboží své „Kozičky“ řečené, k zámku Litickému manstvím příslušející, s dvorem poplužním, s poplužím o 1½ lánu, s dvory kmecími, Jiříkovi Kadeřávkovi, což kníže Jindřich listem daným na Liticích d. 10. ledna 1491. potvrzuje, tak aby Kadeřávek a dědici jeho sloužili pánu Litickému v odění se samostřílem na koni, který by stál za tři kopy grošů českých* (Celý list je v archivu Českém VIII. 393.)

Jindřichovi staršímu chtěl Matyáš uherský vydrati knížectví Minsterberské a proto zjednal si Jindřich na obhájení práv svých s knížetem Janem Zaháňským na vlastní žold v Čechách 4.500 bojovníků proti Matyášovi. Válkami s Matyášem se zadlužil a tunabízel králi Vladislavovi panství Litické a Potštejnské ku koupi. Vladislav pravil, že by je nejraději viděl v rukou pana **Viléma z Pernšteina**, který je též v r. 1495. koupil za cenu 25000 kop gr. českých. Před vložemím v dsky zemské byla rozepře o svrčky a nábytky na Liticích a na Potštejně a byla urovnána tak že měl pan Vilém knížeti za svrčky dáti třiceti

drailinkuov vina“ po desíti ve třech letech.

V držení Litic byl pan Vilém již v r. 1492 neb v tom roce listem na Pardubicích daným svým Žamberským některé milosti uděluje:

K panství Litickému tehdáž příslušelo:

Litice, hrad s dvorem poplužním, v Žamberce půl městečka, Kunvald, Helvíkovice, Kamenická, Němčická Rybná, Záchlumí, Česká Rybná, vesnice celé; v Chocni půl městečka; Sopotnice, Brná, Svidnice, což tu kníže měl; v Spolíně dvory kmecí s poplužními, v Chocensku ves celá, v Březnici ves celá, v Borku a Seči, což tu kníže měl, v Němčí dva dvory, v Kunšově Lhotě, Kořenicích, Běstovicích, v Chlenech vs celé; Rychemberk (Liberk) hrad pustý s městečkem, v Hlásce, Prorubě, Rampuši, Bělé, Proloze vsi celé, Javornici, což tu měl, v Nebeské Rybné ves celá, v Habrové, Meziříčí, Popelově vsi celé, ve Vrbici, což tu měl, v Polomi tři dvory, v Bukovině, Skuhrově, Svinné, Brocné Brocensku, Lukavci Hořejším, Dolejším vsi celé; v Solnici město celé, v Újezdě dvory kmecí, ve Slemeně, což tu měl, v Ještěticích ves celá, v Častolovicích tvrz a městečko celé, v Česticích, Olešnici, Hřibanech, Dubranice vesnice celé, v Hůrkách tři dvory, v Libli ves celá; v Týništi městečko celé, v Mnichovicích (u Lípy) v Lipě, Petrovicích, ve Vyšším Žďáře, v Žďáře Nižším

vesnice celé, ve Lhotě pod Křivinou dvůr kmetčí, v Petrovičkách kramář splatem, v Rašovicích ves celá, v Černikovicích dvůr a ves celá, Bizraz, Domašín ves celá, v Jelení hrad pustý, Čechová, Černá Velká, Černá Malá, Plchovky; Lhota pod Jelením, Jelení Svrchní a Zpodní, vsi celé, Nový hrad pustý, Uhtínov Malý a Velký vsi celé, půl rybníka, krčmář ve Velikých Plchovicích. Kromě toho náleželi k Liticům od starodávna manové někteří, z nichž Matěje Hložku ze Žampachu, Jana Vrabce z Říček, Prokopa Skaleckého, Václava Přepýšského a Hlaváče kníže Jindřich z manství propustil. Toto ohromné zboží patřilo tenkrát k panství Litickému a bylo za 25000 kop grošů českých prodáno.

Rokem 1492. přešly Litice z rodu Kunštátského na neméně slavný rod Pernštejnův, z něhož první majitel byl nejznamenitější.

Poprvé činí se o panu Vilému z Pernštejna zmínka d. 31. července 1459, kdy na turnaji v Brně odbyvaném, při schůzi císaře Bedřicha a krále Jiřího z Poděbrad nade všemi obratností a udatností se vyznamenal. Pan Vilém z Pernštejna byl muž v době své nad jiné vynikající a náš slavný historiograf Palacký o něm píše, že „byltě Vilém z Pernštejna muž, jemuž rovného hledati nadarmo v dějinách českých, a snad i u jiných drahně národův. Co válečník a hrdina

náležel ještě středověku, co veliký průmyslník patřil již věku novému, co výtečná hlava i ušlechtilý charakter všem věkům a člověčenstvu.“

Obracel velikou činnost svou ku zvelebení statků svých a na těch k lidu poddanému spravedlivě se choval. Všem městům a vsím na panstvích svých daroval „odúmr.“ t. j. nebral podaným svým statků, když někdo bez posledního poručení zemřel, než dovolil, aby statek takový přecházel na nejbližší příbuzné, vymínil toliko, aby nikam z panství neodcházel. V ohledě náboženském stala se slova jeho „s Římany věřím, s Čechy (t. j. podobojí) držím, s Bratřími umírám“ příslovím. Vzácnou památku velikého ducha svého zůstavil v psaních, které rozeznávají se ode všech souvěkých. Jeví se v nich zvláštní jary smysl pro čest a poctivost, pro pravdu a spravedlnost, kterýž o své dobro dbaje nezapomínal na dobro obecné, na blaho a slávu vlasti.

Pan Vilém rozdělil r. 1507 statky mezi syny Jana a Vojtěcha. Vojtěch dostal statky české. Zemřel 8. dubna 1521. v Pardubicích.

Pan Vojtěch ve vlasteneckém, šlechtěném a lidumilném působení vstoupil ve slépeje vznešeného otce svého. Na panstvích hleděl usaditi blahobyť, zakládal četné podniky, jmenovitě rybníkářství.

Snad za Viléma neb Vojtěcha z Pernšteina založen byl pod Liticemi rybník v místě, které se „obec“ zove. Na místě tomto nacházely se do roku 1889 hráze rybníční, ze kterých učiněna jest nynější hráz kolem řeky. Naplňování rybníka dělo se pouštěním vody ze řeky průkopem „myší díra“ dnes zvaným, kterýmž se též voda při velikém vzednutí řeky pouštěla, aby městys pod hradem nevytopila.

Páni z Pernšteina majíce ve východních Čechách rozsáhlá panství, učinili Potštejn sídlem správy nejvýchodnějších statků svých a jmenovali Albrechta Sudličku z Borovnice hejtmanem panství Litického, Potšteinského a Rychnovského. Litice staly se potšteinskému úředníku podrobené.

Za pánů z Pernšteina přebývalo na Liticích jenom tolik služebníků, kolik pro hospodářství a opatrování hradu potřeba bylo. Místo purkrabího spravoval hrad Litický Zicha, mající služného 7 kop. jako na Potštejně písař porybný. Ostatní služebnictvo záleželo ze čtyř holomků, z nichž jeden byl nádvorníkem a jeden šafářem, kuchař vydával a rozdělával potravu, jež kuchař připravoval. Na jízdě byl vozká a povozný. Opatrování hradu měli na starosti toliko hlásný, pozedný a dolní vrátný, který kromě toho pomáhal kovati u výhně. Práce a služ-

by hospodářské konaly šafářka, a „dívka“ panství a svináče. Za služby dostávali yšichni ročního platu 58 kop a 34 gr.

Na pstruhy velmi bohatá Orlice byla hlavně u Litic přísně hlídána. Bylo nařizeno: „Což se řeky dotýče pod Litici, tu úředník Potšteinský dobře opatruj, aby v ní žádných krádeží nebylo, ani žádného lovení od žádného, ani od Litické čeledi. Což se pstruhův, lipenův, střevlí dotýče, těmi hned nehýbati, než jelce ty honiti sobě může úředník Litický, však tak vznesa to na úředníka Potšteinského, ale jiných žádných ryb nebrati.“ Mlynáři záchlumskému* zakázáno, aby pstruhův nehonil ani v řece ani v struze.

Pan Vojtěch z Pernšteina byl u víře velmi snášenlivý a řídil se v tom slovy otcovými „aby odsuzování lidí a jich vyznání Bohu ponecháváno bylo.“ Na panstvích jeho rozšířila se jednota Bratrská a ta měla jeden svůj sbor pod Liticemi

Po smrti bezdětného pana Vojtěcha (27. dubna 1534) dědil po něm bratr jeho Jan, který ještě za živobytí dal panství Litické a Potšteinské synu Jaroslavovi.

Jaroslav z Pernšteina odchylil se ve mnohých stránkách od šlechtých předků svých a jmenovitě ve snášenlivosti náboženské. Vydal list d. 10. září 1547, kterým jednotu českobratr-

*Nyní usedlost č. 25. p. Krátkého.

skou z panství svých vypovídá, lečby někdo z nich ku straně pod jednou neb podobojí přestoupil. Když lhůta šesti neděl vypršela, sjelo se 25 rodin bratrských z Rychnova, 18 rodin ze Solnice na louku u Kostelce, oplakávajíce štěstí své a velebíce Hospodina, ubírali se do Polska. S Vambereckými a jinými bratry bylo jich 400. Vystěhováním se jich nevyhynula však v okolí Litickém jednota Bratrská, nýbrž v potaji se rozmáhala, tak že za dob v zemi České nejhorší stala se útulkem poslednímu biskupovi Janu A. Komenskému.

Jaroslav z Pernšteina hýřivým životem zadlužil velice panství svá. Tak d. 16. září 1556. prodal zámek Potštejn, zámek Litice, zámek Rychnov a j. Arnoštovi falckrabí na Rýně.

Arnošt falckrabí rýnský, kníže v Horních a Dolních Bavořích a hrabě Kladský, byl již v sedmnáctém roce biskupem Pasovským, později arcibiskupem Solnohradským, ač ani vysvěcen nebyl. Vzdor napomínání papežů posvětití na kněžství se nedal a konečně rozmrzen, zřekl se arcibiskupství a usadil se v Kladsku. Skoupiv mnohá panství v Čechách, rozprodal je po způsobu parcellářskému s náležitým výdělkem.

Panství Litické koupil od něho dne 12. července 1558. za 6652 kop gr. č. pan Václav Okrouhlický starší z Kněnic na Borovnici. Z ono-

ho dříve (1494) udaného rozsahu panství, zůstalo nyní pouze: zámek Litice, městečko pod ním, polovic městečka Žamberka, vsi Helvíkovic, Pěčín, Kunvald, Kameničná, Záchlumí, Německá Rybná, Česká Rybná a Slatina.

Pan Václav Okrouhlický koupěmi zveličil zboží svá a počítán byl mezi bohatší vladyky. Posledním pořizem svým roku 1561, d. 7. března odkázal statek Borovnický manželce své Biancifore z Pařízku a ostatek poručil dětem svým. Však tyto neměly ještě let zákonitých, pročež statky jejich páni Diviš Slavata z Chlumu, Sigmund ze Šelmberku na Vrchovině, Biancifora ovdovělá, Mikuláš Absolon z Ledské na Úhřiňovicích, Jan Okrouhlický z Kněnic a Jan Čeněk ze Čbánova spravovali. Než brzo přesvědčili se poručníci tito, že pro mnohé závady a dluhy panství udržeti nelze, proto prodali je **panu Mikuláši z Bubna na Přestavlicích**, shodnuvše se s ním d. 26. října r. 1562. o cenu 21.000 kop gr. míš. a dne 13. června 1563 jemu zámek Litice a tvrz Doudleby ve dsky vložili.

Nastoupil na Litice rod nový, který je měl až do r. 1809 v užívání.

Východ rodu Bubnovského vychází od Stacha Bubna z Hrádku (1338-1392), ač již r. 1172 v jedné darovací listině „Gumpoldus de Buben“ se uvádí bytem u Plešnice na Plzeňsku.

Panu Mikulášovi z Bubna zalíbilo se na Liticích, bydlel zde a do titulu svého přídomek „z Litic“ si vzal. Od Karla Žampacha z Potštejna koupil druhou polovici městečka Žamberka s Trundorfem, vsi Lišnici, Pastviny, Klášterec, Bartošovice. Koupí tou zaokrouhlil panství do těch mezí, v jakých se podnes jeví. Bratr Mikulášův, Heřman z Bubna, polní maršálek ve válkách tureckých, známý to obrance lva, koupil r. 1557. od Vladislava Mikuláše a Jana Rati-bora bratrů Sekerků město Horní Jelení s příslušenstvím a r. 1580. Bláto. Heřman zemřel roku 1602. bezdětek a statku Jelení a Bláta ujal se pan Mikuláš z Bubna po učiněné úmluvě s vdovou Salomenou. Oba statky připojil ku panství Litickému.

Pán Mikuláš vystavěl zámek v Žamberku a v Doudlebách. Roku 1608., dne 2. května učinil v Žamberku poslední pořizem, v němž z celého jmění svého učinil pro rod Bubnovský dědičně svěřenství (fideikomis) a učinil šesteré následnictví. Dne 4. května r. 1608. zemřel a pochován v kostele Žamberském.

✱ Pan Mikuláš byl rytíř veselý, dobromyslný a lovmilovný. V posledním pořizem též ustanovil: „Všichni lidé poddaní moji, ke všem statkům náležítí, aby na památku mou za toto půl léta, ve kterémž mě koli pán Bůh s tohoto

světa zavolá, platů stálých, peněžitých z domů neboližto gruntův, rolí, luk a z jiných věcí nedali a dávati povinni nebyl".—Miloval myslivost; na hradě bylo hejno psů a i v městečku dole pod hradem, neb stavení č. p. 8, (nyní již rozbořené „na psinci“ se jmenovalo.

V podhradí byl také kat (a to dole pod hradem za řekou), který pytláky sumárně trestal. To vše měl pan Mikuláš za věc náležitou a zlobil se velice, když slyšel, co o něm řekl Natanael Domousický z Harašova. Ten totiž při jedné hostině v Kostelci mluvil, že „on Mikuláš toho hoden není, aby kdo dobrý k němu jezdil, než aby u něho psi bývali a ne dobří lidé; že sobě on Mikuláš rasa a kata chová kdyby k němu dobrý přijel, aby mu kůň ukradli a odřeli.“

Utvoření fideikomisu těžce nesl bratr zemřelého pan Mikuláš Vratislav a ještě více to, že nebyl on učiněn prvním nápadníkem jeho a že musil se spokojiti s poručenstvím nad ním, proto že první nápadník Jindřich Jan, syn jeho, neměl ještě plných let. Roku 1613, udělil výsadu Žamberským, aby mohli mýto z mostu vybírat. Pan Mikuláš Vratislav z Bubna byl dle jmění svého třetí ve stavu rytířském, jenž musil dle toho r. 1615. berně platiti. Měl 749 lidí poddaných, 4 fary, 4 mistry ovců, 8 pacholků

čáckých a 27 kol mlýnských.

Po smrti pana Vratislava (1617) ujala se poručenství matka Barbora z Budova, avšak pouze na statcích nesevěřenských. Na statcích svěřenských byl poručníkem Jan starší z Bubna na Libchavách.

Jan starší účastnil se činně se synem Janem, který byl nejvyšší polní general a strážmistr vojska stavovského, vzpoury proti Ferdinandovi II. Po nešťastné bitvě bělohorské Čechy opustil.

Roku 1628. ujal se Jindřich Jan svěřenského panství Litického, avšak chtějeti do Francie na zkušenou, dal správu statků svých tetě Sobiň Františce Hangvicové. Ve skutečnosti však panství vedl vrchní regent Kustuš ze Zubří jemuž lidé na panství poddanost slibovali.

Bratři Jindřich Jan, Heřman Stastný, Kunata Jaroslav a sestra jejich Johanka byli královským listem ze dne 8. listopadu 1629. do stavu panského koruny České povýšeni. R. 1643, dne 22. srpna přitrhli od Lanškrouna do Žamberka Švédové, město i zámek zapálili a pobořili.

Jindřich Jan s bratrem Kunatou byli dne 18. července r. 1644. do stavu hraběcího povýšeni.

Dle Bienenberga stalo se za Jindřicha Jana zavírání potoka Rokytenky. Císař Ferdinand III.,

byv u hraběte Jindřicha Jana pěknými a chutnými pstruhy vyčastován, ptal se, ze které řeky pstruziti jsou. Když hrabě udal že z Rokytanky, nařídil císař, aby potok hned byl uzavřen a nikdo k němu nepřipouštěn, lečby klíček k tomu měl a kdyby někdo svévolně tohoto zákazu nešetřil, aby mu byla hlava stata. Proto dal hrabě Jindřich Jan r. 1640. klíč takový zhotoviti, a odevzdal jej porybnému, kterýž vždycky, kdykoliv se lovilo, klíčem napřed takooka řeku otevřel a po zakončení lovu zase zavřel. Klíček je železný, plochý a má na sobě vyrytá písmena: A. 1650. G. J. H. Z. B. Porybný nosil jej na řetízku kolem hrdla. Zvyk odvírati a zavírati řeku trval do r. 1785. Klíč ten je uschován v zámku Žamberském.

Jindřich Jan nebydlil již více na hradě Litickém ani nástupci jeho. Sídlo své přenesli do Žamberka, a od té doby přeměnilo se panství „Litické“ na panství „Žamberské.“ Hrad, jsa neobydlen, přestal zajímati majitele panství a tím ve zkázu přicházel. Jindřich Jan zemřel r. 1653. jako zemský hejtman hrabství Kladského. Po smrti jeho ustanovil zemský soud nad statky jeho sekvestorem Jindřicha nejstaršího Kapouna ze Svojkova.

František Adam, hrabě z Bubna, syn Jindřichův, ujal se v měs. září 1668. svěcenství a

dal si dne 1. října 1668. od obyvatelů na panství poddanost a pravé člověčenství slibovati. Dal r. 1682. na Wachtberku, na kopci nad farním kostelem Žamberským, vystavěti kapli ke cti sv. patronu proti moru. Za Františka Adama a neb z jeho nástupce dána na hrad Litický nová střecha.

František Adam zemřel r. 1711, dne 2. ledna na zámku Doudlebském a pochován je v kryptě Žamberské.

Nástupce jeho **Antonín Ignác** zemřel brzo po smrti druhé manželky Anny Maximiliany (13. ledna 1725) dne 8. března 1725, zanechav po sobě osmiletého syna Antonína Víta.

Antonín Vít ujal se dědictví dne 28. července r. 1737. Roku 1748. dne 19. června založen byl ve filiálním kostele prv ode dřeva vystavěném se vši možnou slavností první kámen pro nový kostel v Německé Rybné ku cti sv. Jakuba Většího u přítomnosti tenkrát dědičného pána Antonína Víta hraběte z Bubna a z Litic Týž dal as před r. 1776. hrad Litický opravit, totiž kde toho nutná potřeba byla, prkna a trámy položiti a tak jakýsi kryt zhotoviti, čímž někdejší sídlo rodu svého před dokonalým sesutím ještě uchránil. Hrabě Antonín Vít zemřel r. 1787.

Po něm obdržel panství jeho syn **František**

Adam. Manželka jeho Marie, rozená z Kolovrat, vedla život veselý a volný. By životu a spůsobu jeho nebylo ničeho na překážku, dala prohlásiti manžela svého Františka Adama za duševně chorého, a trávila čas s hrabětem J. Auerspergem v Praze a nejvíce v Paříži. Životem svým zadlužila statky tak, že od panství svěřenského musilo býti panství Žamberské prodáno.

Roku 1809 koupil je **Veriand hrabě Windischgrätz** za 600.000 zl. Po zaplacení dluhů zůstalo prý ještě 80.000 zl., které byly uloženy co fideicomisní jmění. Téhož roku 1809. zemřel František Adam hrabě z Bubna a z Litic, poslední to držitel panství, v jehož rodu bylo od r. 1563, tedy plných 246 let.

Hrabě Windischgrätz dal zbytky starého hradu Žamberského, jenž rozbořen byl ve válce třicetileté, se zemí srovnati a na témže místě park založiti, jakž dosud jest.

Od hraběte Windischgrätze koupil r. 1815 panství Žamberské **John Parish** za jeden milion zlatých.

John Parish byl rodem Irčan. Dobyv obchodem velikého jmění, zakoupil panství Žamberské a zde se usídlil. Byl lidumilem a dobrodincem na panství svém, neb dosud mezi lidem jest vzpomínka na „nebožtíka pana barona“.

R. 1820. dal vystavěti v Liticích* a v Klášterci lovcí zámečky ve slohu vlašském. R. 1844. zařídil v zámku Žamberském hvězdárnu, na níž povolal známého hvězdáře a přírodopytce Ch. Brorsena. Šesvičana. John Parish, svobodný pán na Žamberku, zemřel dne 2. září 1858.

Panství Žamberské dědil po něm synovec **Jiří Parish**. Ten koupil po dědicích knížete Alfonse z Chimaye třemi smlouvami (r. 1869, 24. února v Praze, 3. března v Paříži, a 18. března v Neapoli) panství Brandýsské. Od týchž dědiců koupil panství Žampašské, z něhož „Hrubý les“ si ponechav, zase je r. 1870. prodal. Zemřel 13. dubna 1881. Manželka jeho, madame Marie Parish, byla ušlechtilá dobroditelka chudiny a zvláště příznivá chudé školní mládeži.

Po Jiřím Parishovi dědil vše nynější majitel jeho pan Oskar Parish, který byl od J. V císaře a krále Františka Josefa I. do stavu baronského povýšen. **Oskar baron Parish** jest zemským a říšským poslancem a patří ke klubu konservativních českých velkostatkářů. Pro odborné vzdělání své a rozhled v otázkách hlavně agrárních požívá plné vážnosti u vrstevníků. Manželka jeho, urozená paní Adéla, rozená baronka Wiedersperková, jest příznivkyní lidu našeho jazyka.

*Nynější myslivna.

Končím dějiny památného hradu a panství.

Jak často oko zalesklo se hned bleskem radosti, hned slzou žalu při vypisování dějin těch.—Slunka jas a temno mračen střídá se na modrojasné obloze jako radost a žal v životě národů. Kéž však již jednou trvale spočine nad vlastní naší slunko míru, spokojenosti a spravedlnosti!

Popis hradu.

Na 470 m vysoké ostrožně horské stojí slavný hrad Litický. Starobylé tělo jeho se kácí, rozpadává, mechem obrůstá a na místech, kde silné pevné věže krásily hrad a okolí vedly, nyní chudá kleč smutně k nebi trčí a kořeny svými do těla jeho se zarývá.

Neslyšet více veselých hlučných hlasů hradních obyvatelů, jen švitořivý hvizdot ptactva, z něhož pronikavý a daleko se rozléhající hlas drozda „vršáka“, jenž v bývalých síních hradních, jako purkrabí, si vede a Tebe vítá. S pronikavým křikem vyletívší z podsebití věže hejno kavek a vran, vyruší Tě z radostné nálady ku přemítání, jež sílí Tě ku práci, k lásce vlasti a milého těžce zkoušeného národa!

Po příkré pivovární cestě od Potštýna k Liticím sjíždí na statném komoni jezdec. Slunce pozvolna se sklání za vrcholky bujného lesa

pohrává jimi a zlatí vysoké hradu cimbuří. Vysoká Orlice šumivě vtéká do brodu, u něhož jezdec zastavil, by znavený kůň doušky čerstvé vody se zotavil a posilnil. Vyjel z brodu, minul psinec a děkuje za pozdravy před domky sedících měštěninů a řemeslníků.

Béře se cestou ku mlýnu, od něhož se obrací na pravo cestou ku hradu. Jede kolem pivováru, v jehož dvoupatrové ze dřeva srubené budově hlasitě zavznívá zpěv sladovnické chasy. Od pivováru přijíždí k hostinci u samé cesty stojícímu, v němž zbrojnoš hradní bílým pivem dobře kysalým splachuje z cínové nádoby své celodenní útrapy.

Stojí před hradem.

Hola! Hoo!

Dolní hradní vykouknuv okénkem volá:

„Kdo jest?“

„Posel Jeho Milosti!“

Brána zaskřípala a za rachotu dopadl zdvihačí most na mostnici. Jezdec vjel do hradu. Čeleď hradní vyhrnula se ze světnice hradního, u něhož starší k vůli pohovoru, mladší zase k vůli modrooké Aléně, slíčné dci hradního, se shromáždili. Jezdec slezl s koně a jeden z pacholků odvedl ho do konírny, jejíž vchod na pravé straně s druhou branou sousedil.

Jezdec stoupá s provázejícím ho zbrojno-

šem po dosti příkré cestě dále ku bráně třetí, minul po pravé straně bráňku výpadní a stojí u čtvrté brány, zde se hořnímu hradnímu prokazuje. Dlouhou vysokou chodbou vchází do nádvoří.

Na pravé straně nádvoří stojí vysoká čtyřhranná věž a vedle této menší budova. Však tu již z protějšího dvoupatrového stavení vychází purkrabí Matěj Sudlíčka z Borovnice. Přivítav posla a zvěděv účel poslání jeho od Jeho Milosti, uvádí ho do hostinských pokojů, zde bližšího vysvětlení se mu dostane.

Hluboké sklepy pod budovou se nalézající a kuchyně v levém křídle budovy za dost učení znavenému jezdcí.

Po půlšestém téměř století jdeme i my po vstupující cestě ode mlýna, vlastně od sochy sv. Anny, vzhůru ku hradu.

Po upravené cestě přijdeme ku dřevěné starobylé zvonici*, před níž se prostírá široká louka. Na této louce stála ještě v r. 1870 pod jedno poschodí vysoká, ze dřeva sroubená budova „pivovár“ zvaná. Že na Liticích pivovár byl, dosvědčuje jméno budovy a vnitřní zařízení, jak pamětníci o tom vypravují. Byl as založen v době, kdy města prohrála při se šlechtou vaření piva se týkající (1510).

Od zvonice jdeme cestou přímo vzhůru. V pravo na stavení označeno jest obrazem klíče, že zde návštěvníci hradu o otevření brány hradní mají požádati. Po levé straně mineme utulnou villu JUDr. Viktora Faltyse, jehož četné obrazy partií z Litic a okolí dýší tou prostotou a rázem jako skutečnost sama. V pravo od záhybu cesty na pravo se zatáčející jest hluboký sklep, kde byl as hostinec. Cesta pozvolná stoupá a vede nás ku hradu.

Hrad Litický byl stavěn dvakráte.

První stavbu provedl zakladatel hradu Půta Drslavec. Čtvrtá brána a vchody do paláce do-

* Model v národop. museu.

kazují starý původ svůj.

Za Jiřího Poděbradského stala se s hradem podstatná změna. Zdi hradní zvýšeny na druhé a třetí poschodí, vystavěna dolní brána, ohrada a věž dosud stojící.

První držitel Litic z rodu Bubnovského, pan Mikuláš z Bubna, vystavěl si zámek v Douběbách (1590) a bydlil z větší části zde neb v Žamberku. Od té doby pořádku obydlený hrad Litický zkázu bral, tak že r. 1651, když učený jesuita Bohuslav Balbín řádem svým poslán do Kunvaldu, by tamní „berany“ na víru obrátil, což prý se mu ne mocí zbraně, nýbrž mocí slova a lásky k vlasti a lidu podařilo, navštívil též hrad Litický a shledal hrad ve zřícenině.

Totéž svědčí „Urbář panství Žamberského“ založený d. 16. ledna 1657 jak následuje:
„Zámek Litice.

Zá vsí Záchlumí na velikém vrchu nebo skále, na místě nepřístupném, mezi lesy velikými nad městečkem Liticí ležící; když se vzhůru od Litic cestou k mostu visacímu do zámku vedoucí jde, nachází se po levé ruce za vráty a zdí jednoho zavřetí dosti prostranné po pravé straně. Pak jest cesta do zámku a sklep jeden suchý. Na place zámeckém, kterýž sice nehrubě rovný jest, jsou sklepy starý po jedné straně nad marštalemí o dvojí půdě asi pro 1.800 štychů

obilí v časy nebezpečné, když lid nepřátelský švédský v zemi České se udržoval, pro zachování obilí panství Žamberského, šindelem přikrytého. Do nadotčených maštali 20 kusů koňského postaviti se může, podlé těch jest také sklep suchý, do kterého omastek panský v čas nebezpečí se skládal. Po pravé straně v témže placu nachází se světnička s komorou jedna a pod ní ruským krytem osmidélním přikrytého. Při jiných stranách toliko zdí co 36 let pusté beze všeho krytu stojí a že někdy dvoje pokoje jedny nad druhými bývaly, okna ukazují. Co pak, o čem se tuto, že přikryto jest, píše, toliko pro obhájení dobytka a některých věcí panských, které tam před soldáty saldirované bývaly; upraveni se dalo, sice jindy vždycky to vše pusté stojí.“

A tak pevný, stavitelskými památkami bohatý hrad v rozvaliny se kácel. Bohatýrská mysl pánů Českých spojovala se znenáhle se strážlivou vypočítavostí přistěhovalé se cizí šlechty, která památky slavné minulosti české ne-li kazila, tedy lhostejně je pomíjela.

Stojíme před hradem.

V hlubokém, nyní již valně zasypaném příkopě stojí dva kamenné sloupy. „mostnice“ zvané na nichž byl položen dřevěný most. Od druhé mostnice ku hradu zela prohluběň, přes kterou bylo lze jíti po mostě zvoditém, jenž z

protější brány se pouštěl.

Do hradu vedl dvojí vchod: jeden větší (brána) a druhý menší (branka č. fortna). Oba vchody vroubeny jsou tesanými kameny a stavěny slohem gotickým. Na obou viděti otvory po kladkách, po nichž se spouštěli mostky po řetězích na mostnice. Brána sloužila pro jezdce a povozy, branka pro pěší. Nad tím byla mohutná brána s podsebitím. Ve věži měl byt dolní hradní, jehož tesané okénko na levé straně viděti jest.

Nad brankou nalézá se zajímavá a památná kamenná deska, určující, kdy a za koho věž stavěna byla. Deska ta skládá se ze čtyř složených kamenů, na nejvrchnějším jest latinský nápis:

Regnanti a. d. m. cccc sex VII regi Geor-
gio. (Panujícímu I. p. 1468 králi Jiřímu). Písmo to je ve dvě části roztrženo vytesanou přilbou, nad níž jest chochol ozdobený znakem zemským a Kunštatským. Přilbice ta korunuje čtyři štíty pod ní vytesané; na nich spatřuje se v pravu na hoře český lev, vedle něho moravská orlice, pod znakem zemským je štít s cimbuřím, z něhož český lev vyniká (erb Lužický) a vedle něho znak rodu Kunštatského. Mezi těmi znaky jsou rozličné ozdoby a nejspodněji písmena jejich význam se neví.

Pod štítem českým je nápis:

„Tato věž dělána za nejjasnějšího krále Jiřího, Českého kr(ále) markrabí Moravského“. Písmena ta byla zlatem vykládána, ale poustevník na hradě as před sto roky bydlící zlato s písmen oškřabal a červenou barvou je pomazal. Nad tou deskou v pravo zasazen jest čtverhranný kámen s erbem Tuněchodským z Poběžovic, t. j. s tak zvaným železným kloboukem na štítě a přilbou s fanfrnochy čili pokrývadly. Na horním kraji desky jest nyní již nečitelný nápis, jež Bienenberg přečetl „Gothard“.

Vedle brány na levo vsazeny jsou tři kameny nad sebou. Na nejhornějším spatřuje se osoba sedící, ana kladivem kámen tepe. Někteří mají ji za kováře, naznačujícího, že v hradě kovář jest. Bienenberg se domnívá, že se tu na jevo dáva nepříteli, že musí se dobře okovati, chce-li hradu se zmoci. Pan Sedláček Augustin má to za obraz stavitele. Ať je to tak či onak, trefně ukazuje to na dobů nynější, kdy tepáním kladiva o kámen staly se Litice daleko široko známé

Pod tímto nachází se obraz muže sedícího a řasnatým pláštěm oděného, přes jehož pravé rameno splývá dlouhá stuha. Bienenberg domníval se, že tu viděti mudrce, hvězdáře neb kouzelníka, muže, který bádá v tajných vědách

a že se tím tu nalézá narážka na průlom v hoře udělaný. Beckovský, který na Liticích byl a obrazy ty ještě dobře zachovalé viděl, praví, že tam sedí kamenná mužská osoba a drží v ruce nápis. Na stuze, která jde po straně od pravého ramene přes prsa k levému boku, jest nápis, ale nečitelný. Na třetí nejspodnější desce je hlava bradáčova. V levo nad okénkem hradního vyčnívají ze zdi dva tesané kameny, které nesly tak zvanou maškuli. Kameny takové zovou se „krákorce“.

Vejdeme-li dále branou, vidíme na levé straně ku konci brány části kulaté věže, či spíše točitých schodů, které vedly na věž. Dolní ohrada je nyní valně houštím a stromovím zarostlá a probráním zarostliny by se velmi celkovému rázu a pohledu pomohlo.

Jdeme-li v ní cestkou na levo, uvidíme v levo byt dolního hradního s okénkem, po pravé straně studeň sloužící pro dolní obyvatele. Na severovýchodní straně táhne se nyní opravená zeď, na jejímž konci jest široká okrouhlá bašta s prostranní výpadní brávkou, která při opravování uvedené zdi neprakticky byla zadělána. Část ze bránky na levo byla s hradem spojena a tvořila pozorovací hlídku k východu. Uprostřed dolní ohrady stojí dva zbytky po zdi, jejichž účel znám není.

Vrátíme-li zpět na prostranství za první branou a otočíme se na cestu ku hradu vedoucí, pozorujeme na pravé straně zbytky stavení, v němž stopy klenutí jsou dobře viditelné. Byly to konírny. Tam, kde nyní učiněny jsou schůdky vzhůru, stála druhá brána, od které šla zeď kolem hradu po dolní ohradě až na stranu východní. Dokazuje to sesutá a pod věží zachovalá zeď.

Od druhé brány šla i po levé straně vysoká zeď podél cesty ku bráně třetí, jejíž místo ukazuje na levé straně otvor pro závoru ve zbytcích sloupu dosud trvajícím.

Za třetí branou na pravé straně ve zdi byla tesaným kamenem obložená výpadní bránka, od které jde neschůdná stezka na „hřebínek“. Za výpadní touto brávkou asi pět metrů od kraje je kamenem obložená roura ve zdi, sloužící za odvod vody z hradu.

Od branky otáčí se cesta prudce ku hradu a vede přímo ku čtvrté bráně. Před branou na pravé straně jest hluboký příkrý sráz, na jehož dně byla studeň, opatřující vodu hornímu hradu. Hrad Litický měl dvě studně. Zmíněnou již studeň v dolní ohradě a studeň horní, jejíž základ byl ve prudkém svahu ostrožny. Nad studní touto stála ochranná věž, z níž šla chodba ku čtvrté bráně. By při obléhání hradu obložení vody nepostrádali, vedla ke studni z hradu

du tajná chodba, která až na 3–4 m je nyní zasypána. Beckovský píše, že z hradu vedly štoly neb tajné průchody pod zemí k vodě tak příhodně, že beze vší těžkosti voda se na hrad dostala. Ke studni této se jde výpadní brankou pěšinou na levo.)

Na pravé straně u brány čtvrté jest malé tesané okénko pro horního hradního. Vkročíme-li brankou dále, spatříme na pravé straně prohlubinu vyplněnou z větší části sesutým kamenem. Zde na hoře byl byt horního hradního. Dole ve zdi je otvor, který zdá se povstalý vysutím kamene. Pozorujeme-li jej však z dolní ohrady, vidíme jej dobře vyždělým jako branka sloužící k účelu možného ústupu před nepřítelem do hradu. Nad sebou ve čtvrté bráně pozorujeme dobře zachovalý krb na tesaném kameni spočívající, zbytky trámů po podlahách i žeber po klenutí.

Od čtvrté brány procházíme pátou a tou vcházíme do nádvoří hradu. Při vstupu do nádvoří zříme před sebou stavení, jež bylo bytem úředníků a sloužilo též za zbrojnici, spíž, kuchyň a pod. Pod stavením byly tři hluboké sklepy mezi sebou spojené. Ve třetím sklepe jest zbytek podzemního průchodu. Přední část celého stavení jest pobořena a klečí zarostlá. Zadní část se valem rozpadává.

Proti stavení úřednickému stojí hlavní část celého hradu, obydlí panské čili palác.

Přízemí paláce má dva okrouhlé, tesaným kamenem obložené vchody, jichž dvěře daly se silnými závorami zatarasiti. V průčelí paláce jsou okna tesaným kamenem ve slohu gotickém ovroubená, z nichž největší prostřed prvního poschodí naší pozornost zaujme. Otvor ten byl vlastně dveřmi, kterými se vcházelo do prvního poschodí. Ozdobené dvěře ty mají na hoře otvory pro kladky, po kterých se spouštěl mostek zvoditý na mostnici, na kterou se vcházelo z malého dřevěného stavení poschůdkách. Věšel-li kdo do paláce, mohl se mostek zvédnouti, a tak palác byl úplně izolován.

Komnaty paláce byly mezi sebou spojeny dveřmi na naši dobu velmi úzkými a nízkými, co bylo z té příčiny, aby při možném nepříteli do hradu vniknutí, daly se lehko zadělati. Ve druhém poschodí paláce jest krb, který není již tak zachovalý jako první. U páté brány přímo s palácem sousedí vysoká čtyřhranná věž, která s dolní branou jsou jedině dosud zachovalé památky celého hradu. Věž ta má povážlivé trhliny a jeden, dva železné pásy by ji na dlouhou dobu před sesutím chránily.

Věž má tu zvláštnost, že má dole v přízemí dvěře, což u jiných věží hradních se nevysky-

tuje. Věž má čtyři poschodí, do nichž se vcházelo z paláce. Z okna paláce vedly mostky do oken věže. Mostky daly se strhnouti, a v pádu dobytí hradu i palácemohli se utéci obležení do věže, jak to učinil též Mikuláš Potštejnský při dobývání hradu Potšteina Karlem IV. Komnaty ve věži jsou dosud zachovalé, goticky klenuté. Věž stavěna byla za Jiřího Poděbradského, jak jeho znak Kunštatský, ve zdi věže na straně západní zazděný, ukazuje. Vedle věže jsou zbytky po stavení as hospodářském.

Mezi palácem a protějším stavením prostírá se nádvoří. Je nerovné, hrbolaté, jak zmíněno již v urbáři panství Žamberského. Po levé straně nádvoří, blíže stavení úřednického, vede malá branka dolů k cestě hradní, kteráž měla též účel, jako branka dole za branou čtvrtou.

Když Beckovský navštívil hrad Litický, našel v něm ještě „prampouch neb bránu tryumfální na způsob římského díla velmi nákladně z kamene udělanou, na které se spatřovala slova zlatem psaná, krále Jiřího nad svými nepřátely vítěze slavného vypisující“. I tato památka vzala za své!

Na hradě Litickém žil ve druhé polovici osmnáctého století „poustevník“, který ze starodávně studně hradské vytáhl veliký okov s řetězem, mnoho koulí kamenných, něco od odění

a všeliké jiné dřevěné věci. Rod a původ poustevníka jezamlžený. Dle „Paměti Žamberských“ přijelo do Žamberka 27. července 1747 nějakých 27 husarů hledat deserty uherské, pandůry kteří mají žluté . . . . , spodky červené a zelené pláště. Mohl to býti některý uprchlý pandůr, jemuž dle obleku říkal lid „Červen-Kapa“ nebo „Karažiový“. Dle udání zemř. důst. p. P. Al Potěhníka, faráře častolovického, jmenoval se poustevník ten Skender Mladenovič a byl z Petrova Sela ve Vojenské Hranici. Budiž tomu jakkoliv, ku zachování památek hradu Litického si vděčné paměti nezachoval.

Ku zachování dosud trvajících zdí hradních nejvydatněji by pomohlo vyřezání křovin, jež kořeny svými vnika mezi kameny a vítr lomcuje jimi vyvíklává kámen po kameni a zdi padají v sesutí. Kéž by došla sluchu na patričních místech slova p. prof. Sedláčka:

„Škoda veliká bude, až po dlouhém zápa-se ty skalopevné zdi se rozpadnou v rum a prach a po sobě jen hromady kamení zůstanou, neb Litice jsou krásné, patří pro úpravu svou a položení malebné k nejpůvabnějším zříceninám a jsouce výtvozem čistě národního českého slohu, mají nám býti věčnou pěknou úpomínkou na skvělé doby historie České“.

Litice obec.

Litice byly městysem hradním, jaký ve středověku byl u každého hradu. Opuštěním hradu opuštěn byl i městýs. Obecní razítko z r. 1747. má kolem znaku obce věž hradu a nápis „Miestys Litice“. Obec Litická má 224 obyv. a 46 čísel. Dříve živil se lid prací lesní, polním hospodářstvím, ale nyní nachází téměř výhradně obživu v žulových lomech. V obci rozšířeno jest krajkářství, které jmenovitě v poslední době se v celém okolí rozmáhá a svými výrobky v jakosti, ceně i vkusu vzorů s krajkářstvím cizím konkuruje. Jest jen žádoucí, aby tento domácí náš průmysl došel hojného rozšíření a též i uznání. O rozšíření krajkářství v okrese Žamberkém má v první řadě zásluhu c. k. okresní hejtman pan Karel Vojáček, k jehož návrhu přistoupilo c. k. místodržitelství na zavedení krajkářských kursů a stipendií při odborné krajkářské škole ve Vamberku z nákladu státního.

Litice patří k farnosti Německorybenské, ku které patří dále Německá Rybná, Záchlumí a Bohousová.

Škola Litická otevřena byla dne 1. března 1884. Do té doby chodili žáci do školy Bohousovské a dokud té nebylo (1859), do Něm. Rybné. Budova školní vynovující ve všech směrech účelu svému, postavena jest nákladem více než 6 tisíc zlatých, kteráž částka při majetkových poměrech občanstva nejlépe ukazuje obětavost jeho a lásku ku škole své.

Proti školní budově stojí kaple postavená nákladem majitele panství. Dříve stála kaple dřevěná, postavena r. 1830. sousedem Štefkem z č. 29. na tom místě, kde nyní stojí kříž.

Na rozcestí ku hradu a škole stojí socha sv. Anny, kterou r. 1757. postavil Antonín Vaček z č. 19.

Myslivna, dříve lovcí zámek, jak již vzpomenu bylo, leží na jižním svahu Chlumu. Odtud je utěšený rozhled na údolí, na porostlé stráně, na starobylý hrad, a když za letního večera měsíc svitem svým stříbrí celé okolí a před očima našima leží celé to bohatství krásy, tu tam na verandě prsa se šíří a duch se povznáší do vidin čarovné poesie.

V letech 1872. a 1873. stavěna byla trať severozápadní drahy, která projíti musila prů-

kopem 273 m dlouhým v Kletné. Nynější vkusně vystavené staniční nádraží otevřeno jest pro dopravu osob a zavazadel dnem 1. října r. 1895.

V útvaru geologickém jeví Litice podivuhodnou zvláštnost. Svah Chlumu a Kletné do údolí Litického k řece se sklánějící jest útvar prahorního, z něhož k České Rybné vyniká útvar permský a k Bohousové křídový. Chlum, jenž směrem k Německé Rybné složen jest z červené ruly, má na temenu svém hned nad Liticemi směrem k Merklovicím pískovcové lomy z dávných dob, odkud při stavbě hradu potřebný tesaný pískovcový kámen brán byl.

O stráni „Sokolské“ vypravuje báj, že byl na ní klášter, v němž bylo dvanáct stříbrných soch apoštolů a zlatá socha Ježíšova. A v nynější době přichází se na ty „poklady“ klášterní ná stříbro a zlato, které ovšem se nečerpá z udaných soch, nýbrž zdrojem zlata a stříbra jest rozsáhlý a nejnovějšími technickými vynálezy opatřený žulový lom. Systematicky v lomě tom pracovati se začalo v r. 1882. - 1883, který v začátcích svých dodával 2—3 železniční vozy kamene. Užitím vodní síly, vedené známou „myší dírou“ dole na turbínu, zhušťuje se tam vzduch, který nazpět po rourách do strojírny hnán pohybuje drtícím strojem, v pohyb uvádí železnou lanovou dráhu a vrtacím strojem, skal-

ním nebo zezem vrtá díry do skály pro dynamitový náboj. Ze žulových lomů těch velko-
statku Žaimberskému patřících, rozváží se velký
i tlučený kámen do blízkého i dalekého okolí.
V roce 1898 bylo odvezeno 5996 železničních
vozů se 41972 m³. Nebezpečná sice, ale stálá
práce jest dosti dobrým pramenem obživy okol-
nímu lidu, který lámáním kamene, tlučením
šterku a jeho odvážením se obživuje.

Na údolí Litické je překrásný pohled
ze dvou míst. První je od skály v pravo za
myslivnou; kde by na místě bylo postaveni útul-
nou besídku, by odtud kochati se mohl na
živné straně Kletné. Druhé místo je s Kletné
samotné, na které přijdeme stoupáním po hře-
bínku, jehož neschůdná cesta má dosti do sebe
přitažlivosti. A odtud s Kletné spatříme celý
horský věnec údolí obklopující, stříbrolesklou
šumnou pstruhorodnou divokou Orlici, u pro-
střed věnce toho pamětníka středověku a dole
pod námi století páry a elektřiny.

Rozlučme se již s tichou dosud a klidnou
kotlinou Litickou s přáním, by zachován byl
její idyllický ráz a půvab i na léta budoucí.

Držitele východních Čech :

1. Slavníkovci. 2. Vršovci. 3. Hrabišiči. 4. Páni
ze Svabenic. 5. Otokar II.

Držitele panství Litického :

1. Půta Drslavec. 2. Zboží královské. 3. Jindř.
mladší z Lipého. 4. Zboží královské. 5. Jan z
Lichtemburka. 6. Boček z Kunštátu a Poděbrad
7. Viktorin z Kunštátu a Poděbrad. 8. Jiří Po-
děbradský, král. 9. Boček z Poděbrad. 10. Jindřich
starší kníže Minstersberský. 11. Vilém z
Pernšteina. 12. Vojtěch z Pernšteina. 13. Jan Bo-
hatý z Pernšteina. 14. Jaroslav z Pernšteina. 15.
Arnošt falckrabí Rýnský. 16. Václav Okrouhlický
st. z Kněnic a na Borovnici. 17. Mikuláš z Bu-
bna a z Litic. 18. Vratislav z Bubna a z Litic
19. Jan starší z Bubna a z Litic. 20. Jindřich
Jan hrabě z Bubna a z Litic. 21. František Adam
hrabě z Bubna a z Litic. 22. Antonín Ignác
hrabě z Bubna a z Litic. 23. Václav hrabě z
Bubna a z Litic. 24. Antonín Vít hrabě z Bub-
na a z Litic. 25. František Adam hrabě z Bub-
na a z Litic. 26. Windischgrätz hrabě. 27. John
Parish, svobodný pán. 28. Jiří Parish. 29. Oscar
baron Parish.

Ku sepsání statě této užito bylo pramenů :
 Hrady a zámky. Díl II. od A Sedláčka. —
 Českomoravská kronika od K. V. Zapa. — Pa-
 mátky archeologické. — Dějiny Palackého. —
 Monografie Doudleb od V. Kodouska. — Vy-
 psání hradu Potšteina od F. J. Zoubka. — Hejt-
 manství Rychnovské od G. J. Laška. — Paměti
 Žamberské od Dr. E. Alberta a P. K. Chotov-
 ského. — Urbář panství Žamberského.

Tiskem J. J. Vetterla v Žamberku.

SARDELOVÝ SMETANOVÝ SYR A VÝBORNÉ ČAJOVÉ MÁSLO

dodá v každém množství František Hovorka
 v Ném. Rybné, pošta Žamberk

VODOVODY

pro města, obce, dvory, zámky, vily,
 hospodářství, cihelny, zahrady atd.
 Zavodňování luk a zahrad, od-
 vodňování roli a lomů.

PUMPY, VĚTRNÉ MOTORY

a trkače ku čerpání vody vyrábí a
 síaví:

první česká strojírna na vodovody, pumpy a větrné motory

KAREL PAŠEK, v Praze na Moráni.

Cenůvky a rozpočty zdarma

Nejmilejší
lu-1 úbozemská
vína.

Govozky
v
Zamú.

Slavná
KUCHYNE
v
Prímátor.

Pivo PÍZEŇSKÉ,
"Prímátor", NÁČRODSKÉ.

Fr. Stejskal,
beteliev.

Kulicová

Teplé
pokrmý
o každé době

STANICE
TURISTŮ a CYKLISTŮ.

Hotel
"Na hrade"
ve Zamberku.

Gindř. Kubias,
parostrojní závod uzenářský ve Vamberce,
doporučuje své chvalně známé v Praze, Král.
Hradci, v Děvině a jinde prvními cenami
vyznamenané

výrobky uzenářské.

Vývoz šunek, uzeného masa do Vídně a Budapešti.

Filiální prodej: V Praze, Josefově, Rychnově n. Kn.,
Vys. Mýtě, Kostelci n. Orli. a Týništi.

Udržování zásob a chlazení děje se pomocí kyseliny uhličité.

"Ů Fontány"

hostinec v Záchlumí
odporučuje P. T. pp. turistům do
Litic, Potštýna, Zamberka, Něm. Ryb-
né dobré vyleželé pivo choceňské,
ležák, granát, pardubický portér, jem-
ná vína a likéry, výběr uzenář. zboží
vamberského, smetanový sýr, tvarůžky a j.

Dle přání dostati lze denně čerstvé mlé-
ko a smetanu.

Ku stanici dráhy 1 min.
V dokonalé účtě

Jos. Hynek, č. 24.,
hostinský.

P. T.

Dovoluji si oznámiti, že převzal jsem do vlastní režie všeobecně chvalně známý

„**Hovorkův hostinec**“
v Nĕm. Rybné, (pošta Žamberk).

Příčiním -se, by jako jiná léta výtečně připravenými krměmi, výborným vpleželým pivem náchoďským, viny rakouskými i uherskými a všim ostatním vždy a v cenách nejmírnějších poslouženo bylo.

Dovoluji si dále oznámiti, že převzal jsem též obchod ve smíšeném a koloniálním zboží a doporučuji P. T. velectěnému obecenstvu zboží v jakosti nejlepší a v cenách nejlevnějších.

Výborné horské máslo v cenách velice mírných vždy dodám.

Znamená se P. T. velect. obecenstvu k službám plně oddaný

Jan Pič.

Podporujte český průmysl.

Strojová výroba
trikového
a pleteného zboží.

Alois Jironč
v Jabloném n. O.

Doporučuje své výrobky, zvláště
punčochy, ponožky, triko
tové a turistické košile,
spodky a dětské oblečky
jakosti a trvanlivosti
nepřekonatelné.

Vzorky se zašlou dobírkou vyplac.

Dokazujme skutky, že jsme svoji.

Přejme svému vlastnímu lidu.

Oceňujme českou práci.

KRAJKY

všeho druhů
nitěné i vláčkové

dle vzoru

 bruselských a rudohorských,

vložky do polštářů, okolky k šátkům, náprsenky a vše do oboru toho patřící doporučuje se všem, jmenovitě našim

vlasteneckými dámám,

by tak výrobky našeho horského lidu ocenily a jeho duševní a hmotné blaho podporovaly.

Práce konají se v Liticích a v okolí.

Veškeré dotazy a přání zodpoví

Anna Kotásková

v Liticích a

J. K. Březina

v Záchlumi.

JULIUS KNOP,

závod hodinářský zlatnický a optický.
Přísežný znalec, c. k. okresního soudu v Žamberku, doporučuje svůj hojně zásobený sklad hodin, všeho druhu budíčeků a jiných, též zlatého a stříbrného zboží ve velmi levných cenách.

Velký výběr brýlí, skřípečů, teploměrů, aneroidů a dalekohledů.

Správký do oboru toho spadající se rychle a levně vyřizují.

 Pevné ceny!

Jos. A. Kopecký,

obchod střížním, modním a galanterním zbožím
v RYCHNOVĚ nad Kn. Staré nám. č. 69.

Doporučuje svůj hojný výběr LÁTEK jak vlněných tak i bavlněných v nejkrásnějším provedení a dobré jakosti.

Dále nabízí za ceny levné svůj velký výběr košil, límečů, nákrčníků, rukavic, vějířů, šálů hedváb. a vlněných, sněrovaček, peněženek atd.

Velký výběr látek hedvábných!

Obsluha solidní, ceny mírné a za jakost se ručí!

Doporučeným osobám též na splátky.

Vzorky na požádání zdarma!

 Pevné ceny!

POZOR!

František Doleček,

řezník a uzenář v Žamberku.

Kostelní ulice, - ve vlastním domě,
 upozorňuje na svůj výběr denně čerstvých
 uzenek, salámů, uzenic, salámů polských,
 bachořic, (Presswurst), jazykových uzenic,
 uzených jazyků a zvláště na výtečné šunky,
 v nejlepší jakosti a v cenách nízkých.

Kunčické **české** **zápalky**

doporučuje velect. P. T. obecnstvu a
 obchodníkům, jakož i ostatní druhy o-
 svědčených zápalek v každém množství
 v ceně nejlevnější

Jan Keinekt,

V Kunčicích, p.p. Kyšperk, továrník

1. Mostnice
2. brána 1.
3. bránka pro chodce.
4. chodba na věž.
5. dolní hradní.
6. studeň pro do'ni dvůr.
7. bašta.
8. zeď neznam. účelu.
9. bašta.
10. brána 2.
11. koniray
12. brána 3.
13. bránka výpadní.
14. cesta na hřebínek.
15. Studeň pro hrad.
16. brána 4.
17. hláska.
18. horní hradní.
19. brána 5.
20. věž.
21. palác
22. nádvoří.
23. sklepy.
24. zadní dům.
25. bránka hranná.

